

Jerzy Pereyma

Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego
Uniwersytetu Wrocławskiego
50-137 Wrocław, Pl. Uniwersytecki 1

WYPRAWY UNIWERSYTETU WROCŁAWSKIEGO NA SPITSBERGEN W LATACH 2003 – 2004.

Po kilkunastoletniej przerwie w organizacji własnych wypraw polarnych, Uniwersytet Wrocławski w 2003 roku rozpoczął nową serię ekspedycji, zaplanowanych początkowo na trzy najbliższe sezony, a po włączeniu się do działań Międzynarodowego Roku Polarnego, planuje ich dalszą kontynuację

Inicjatywa wznowienia wypraw wrocławskich należała do zespołu doświadczonych badaczy polarnych z Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego, aktywnie ją poparł dyrektor Instytutu prof. dr hab. Jan Łoboda, a Dziekan Wydziału Nauk Przyrodniczych prof. dr hab. Andrzej Witkowski włączył się do organizacji i jako ichtiolog - również do badań.

Patronat nad wyprawami objął Jego Magnificencja Rektor Uniwersytetu Wrocławskiego prof. dr hab. Zdzisław Latajka, a z władz Uniwersytetu pomocą i przychylnością wykazali się Prorektor ds. Badań Naukowych i Współpracy z Zagranicą prof. dr hab. Krzysztof Wójtowicz oraz Kwestor mgr Ryszard Żukowski. Przychylnością wykazały się również władze Akademii Rolniczej we Wrocławiu.

Wyprawy wrocławskie jako miejsce badań przyjeły obszar na północ od fiordu Hornsund, szczególnie w okolicy lodowca Werenskiolda, bazując na istniejącej tam od 1971 roku, Stacji Polarnej im. Stanisława Baranowskiego Uniwersytetu Wrocławskiego. Koordynację całości programu polarnego objął dr Jerzy Pereyma, jednocześnie kierownik Stacji. Hasłem ogólnym wznowionego cyklu wypraw, są badania zmian w polarnym środowisku przyrodniczym, do czego szczególne uzasadnienie ma ośrodek wrocławski, z racji prowadzenia na Spitsbergenie badań w tym zakresie od 1957 roku.

W XVI Wyprawie na Spitsbergen Uniwersytetu Wrocławskiego w 2003 roku uczestniczyli: prof. dr hab. Andrzej Witkowski – ichtiolog, dziekan Wydziału Nauk Przyrodniczych U. Wr., dr Jan Kusznierz – ichtiolog, dr Jan Klementowski – geomorfolog, dr Robert Tarka – hydrogeolog, dr Jerzy Pereyma – klimatolog (kierownik wyprawy), Eliza Kwaśniewska - klimatolog (magistrantka) oraz dr hab. Jan Matuła – botanik, dziekan Wydziału Rolniczego Akademii Rolniczej we Wrocławiu, dr Bronisław Wojtuń – botanik z

Akademii Rolniczej we Wrocławiu i dr Andrzej Raj – przyrodnik, zastępca Dyrektora ds. Naukowych Karkonoskiego Parku Narodowego.

W XVII wyprawie 2004 roku uczestniczyli: ponownie prof. Andrzej Witkowski i dr Jan Kuśnierz – ichtiolodzy, z którymi w badaniach współpracowali: płk. dr Jan Ciećkiewicz, zastępca Komendanta Wyższej Szkoły Oficerskiej we Wrocławiu oraz mgr Mariusz Kleszcz, prof. dr hab. Stanisław Staško- hydrogeolog, dyrektor Instytutu Nauk Geologicznych U. WR., dr Anna Kowalska – geolog, sedimentolog z tegoż Instytutu, z Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego, mgr Agnieszka Latocha – geomorfolog, dr Bartłomiej Korabiewski – geomorfolog, dr Jan Klementowski - (kierownik wyprawy), mgr Sebastian Sikora - klimatolog oraz dr Cezary Kabała - gleboznawca z Akademii Rolniczej we Wrocławiu. Obie wyprawy realizowane były w różnych terminach przez poszczególne podgrupy uczestników. Korzystały z transportu lotniczego oraz morskiego na statku Akademii Morskiej w Gdyni „Horyzont II”.

Z wyprawami wrocławskimi lat 2003 i 2004 współpracowali uczestnicy XXVI i XXVII Wyprawy PAN na Spitsbergen, organizowanych przez Instytut Geofizyki PAN w Warszawie, a szczególnie Kierownik XXVI Wyprawy dr Krzysztof Migąła i obserwator środowiskowy mgr Tomasz ŁękarSKI (klimatolodzy z Uniwersytetu Wrocławskiego). Obie wyprawy uzyskały dużą pomoc ze strony Zakładu Badań Polarnych i Morskich Instytutu Geofizyki PAN i Stacji Polarnej PAN w Hornsundzie, a szczególnie ich kierownika dr Piotra Głowackiego oraz kpt. żw. Ryszarda Matulewskiego i załogi statku Akademii Morskiej w Gdyni „Horyzont II”. Wyprawy Uniwersytetu Wrocławskiego współpracowały w zakresie logistycznym i naukowym z grupą czeskich glajospelologów, kierowanych przez Josepha Rehaka, zasłużonych w utrzymaniu dobrego stanu technicznego uniwersyteckiej Stacji im. S. Baranowskiego.

Program badawczy obu wypraw koncentrował się na problematyce zmian w środowisku glacialnym i peryglacialnym, w szczególności na zagadnieniach glajjo- i topoklimatycznych, warstwy aktywnej wiecznej zmarzliny, hydrologii lodowcowej i strefy peryglajalnej, sukcesji roślinności przedpola lodowca Werenskiolda oraz zmian w środowisku roślinnym tundry i obszarów odsłanianych od lodu, migracji golca arktycznego i zmian genetycznych tego gatunku ryb, zmian w kształtowaniu środowiska glebowego.

Badacze polarni z Uniwersytetu Wrocławskiego brali również udział w przedsięwzięciach Warsztatów Geomorfologicznych (2003) i Glajjologicznych (2004), przygotowując odpowiednie rozdziały do przewodników (dr Jerzy Pereyma, prof. Piotr

Migoń) oraz zajęcia terenowe (dr Krzysztof Migala, dr Jerzy Pereyma). W Warsztatach Geomorfologicznych 2003 roku brała udział dziennikarka Polskiego Radia Wrocław mgr Anna Geryn, natomiast latem 2004 roku ekipa TVP Wrocław (red. Waldemar Chudziak i zespół) zrealizowała popularno-naukowe filmy telewizyjne, przy wydatnej pomocy i z udziałem naukowej ekipy wrocławskiej oraz mgr Szymona Kostki z Wrocławia, uczestnika XXVI Wyprawy PAN. W efekcie aktywnej działalności wrocławskiego środowiska naukowego, problematyka topoklimatyczna, zmarzlinowa i botaniczna realizowana przez badaczy wrocławskich weszła do grantu KBN, zaprojektowanego przez polskie środowisko badań polarnych, w ramach Narodowego Programu Badań Polarnych oraz Międzynarodowego Roku Polarnego 2007/08.

W zasobach Muzeum Uniwersytetu Wrocławskiego znajduje się wystawa fotograficzna dr Andrzeja Raja, o wysokich walorach przyrodniczych i artystycznych. Jesienią 2003 roku stanowiła ostatni akcent obchodów 300-lecia utworzenia Uniwersytetu we Wrocławiu.